

Nr 29.

Av herr **Wahlmårk m. fl.**, *angående inrättande av ett centralbibliotek för Uppsala län.*

Genom ett riksdagsbeslut år 1929 och en följande år utfärdad k. kungörelse angående understödjande av folkbiblioteksväsendet lades grundvalarna för inrättandet av centralbibliotek i vårt land. Den beslutade planen avsåg, att när organisationen blivit fullt utbyggd, ett centralbibliotek skulle finnas i varje län (utom län med landsbibliotek).

Centralbibliotekens uppgift är att bereda landsbygdens och de minsta städernas befolkning bättre tillgång till böcker utan oöverkomliga utgifter för stat och kommun. De i de särskilda orterna befintliga smärre bibliotekens arbete avses bli supplerat från centralbiblioteken genom direkt och kostnadsfri utlåning av böcker, som behövas i studiesyfte, genom utsändning av vandringsbibliotek och genom biblioteksteknisk vägledning. Med centralbibliotekens inrättande har man åsyftat att organisera hela vårt land för det frivilliga folkbildningsarbetet, vilket säkerligen också bäst och varaktigast främjas genom att bereda lättare tillgång till böcker.

Inrättandet av dessa centralbibliotek försiggår i regel på så sätt, att kommunalt eller därmed likställt folkbibliotek av Kungl. Maj:t efter ansökan godkännes som centralbibliotek och därmed får sig tillagt ett sådant biblioteks funktioner. I vederlag för sina ökade utgifter erhåller ett som centralbibliotek godkänt kommunalt folkbibliotek (stadsbibliotek) av staten ett särskilt årligt centralbiblioteksanslag å kr. 10,000. Från början var det avsett, att varje år två centralbibliotek skulle inrättas med stöd av de av riksdagen årligen beviljade tvenne nya centralbiblioteksanslagen. På så sätt tillkommo två nya centralbibliotek från och med ingången av vardera av kalenderåren 1930, 1931, 1932 och 1940. På grund av det statsfinansiella läget beviljades däremot inga nya centralbiblioteksanslag för åren 1933, 1934 och 1935 och endast ett för vardera av åren 1936, 1937, 1938 och 1939. Vid 1940 års riksdag har av samma skäl intet nytt anslag beviljats. För de hittills beviljade anslagen ha sålunda inalles 12 centralbibliotek inrättats, nämligen i Malmö, Karlstad, Eskilstuna, Luleå, Göteborg, Halmstad, Örebro, Borås, Falun, Jönköping, Kristianstad och Gävle; härtill komma två landsbibliotek, i Linköping och Skara. Om centralbiblioteksorganisationen genomförts enligt den ursprungliga planen, skulle med 1941 års ingång ha funnits centralbibliotek (resp. landsbibliotek) i vart och ett av rikets län.

Vad Uppsala län angår, är av naturliga skäl Uppsala stadsbibliotek närmast att övertaga ett centralbiblioteks uppgifter. Det har därför legat Uppsala stads myndigheter varmt om hjärtat att genom successivt ökade anslag utveckla stadsbibliotekets verkningförmåga och förbereda dess övertagande av vidgade uppgifter. Ett vackert bevis på folkbildningsintresset hos de lokala myndigheterna är den i stadens centrum på grund av ett stadsfullmäktigebeslut år 1938 nu uppförda nya biblioteksbyggnaden, som instundande sommar kommer att tagas i bruk. Denna byggnad innehåller även utrymme för den blivande centralbiblioteksverksamheten och har ur denna synpunkt redan godkänts av k. skolöverstyrelsen, som är tillsyningsmyndigheten över det statsunderstödda folkbiblioteksväsendet.

Då Kungl. Maj:t icke av 1941 års riksdag liksom icke heller av 1940 års riksdag begärt något nytt centralbiblioteksanslag, löper man risken att det inträdda avbrottet i förverkligandet av den ursprungliga centralbiblioteksorganisationen tills vidare blir bestående, och för Uppsala läns vidkommande försvinner på obestämd tid förhoppningen att erhålla sitt centralbibliotek. Uppsala län står så tillvida i särklass, som veterligen i intet annat län förberedelserna för utrustandet av ett stadsbibliotek med behövligen organ för övertagande av ett centralbiblioteks uppgifter fortskridit så långt som i Uppsala län. Betydelsen och behovet av ett centralbiblioteks inrättande för Uppsala län är med särskild styrka framhåvd i en skrivelse av den 23 maj 1936 från Uplands Kulturnämnds arbetsutskott till stadsfullmäktige i Uppsala. Kulturnämnden slutade sin skrivelse med att uttala »sin innerliga förhoppning, att frågan om upprättandet av ett uppländskt centralbibliotek, förlagt till Uppsala, inom en nära framtid löses».

Med stöd av vad vi ovan anfört föreslå vi, att riksdagen måtte besluta

att inrätta ett centralbibliotek för Uppsala län fr. o. m. den 1 jan. 1942 och att för detta ändamål för budgetåret 1941/42 bevilja ett anslag å kronor 5,000.

Stockholm den 20 januari 1941.

C. P. Wahlmark.

Östen Undén.

S. Linnér.

J. A. Andersson.